

torlar, karaciğerin iyi çalışıp çalışmadığını, ilaçların uygun dozda verilip verilmediğini ve istenmeyen yan etkilerin ortaya çıkıp çıkmadığını takip ederler.

Bazı hastalarda uyandıktan sonraki ilk günlerde bir algı ve bilinç bulanıklığı oluşabilir. Bu, narkozun yan etkisi olarak görülen bir kafa karışıklığı ve hezeyan halidir. Bazen hastaları ve yakınlarını çok korkutabilse de çoğu vakada kısa sürede ve tamamen geçer.

Henüz ilk günlerde hastalar yataktan kalkabilir ve biraz yürüyebilirler. Böylece vücudun yatarken güç kaybetmesi önlenir. Hastanın bundan sonra kendi sağlığı için aktif çaba göstermesi büyük önem taşır. Doktorlar, bakım personeli ve fizik tedavi uzmanları, vücudu ve kan dolaşımını güçlendiren alıştırmalarda hastaya yardımcı olup, yeni ilaçları nasıl kullanacağını öğretirler.

Yeni karaciğer yabancı bir organ olduğu için vücut kendi bağışıklık sistemi ile onu atmaya çalışacaktır. Bunu önlemek için, immünsüpresif ilaçlar adı verilen, bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlara başvurulur. Bunlar düzenli bir şekilde ve zamanında alınmalıdır. Organ naklinden hemen sonraki dönemde pek çok hastada yine de reddetme reaksiyonları görülebilir ve bunlar daha fazla ilaçla önlenmek zorundadır. Naklin hemen ardından başka komplikasyonlar da (kanamalar, enfeksiyonlar, vb.) görülebilmektedir. Bunlar da yine doktorlar tarafından takip ve tedavi edilir.

Klinikten çıkar çıkmaz gündelik düzene dönüşmesi önerilmez. Gündelik düzenin gereğinden fazla yorucu olma ve dolayısıyla sağlığa zarar verme riski ciddiye alınmalıdır. Rehabilitasyon kliniğindeki takip tedavisi, doktor gözetiminde hedefe odaklı bir şekilde sağlığın tekrar kazanılmasına olanak sağlar.

“Ameliyat sonrası yaşam”

Karaciğer nakli ameliyatla bitmiş sayılmaz. Organ nakli sonrası takip ve tedavi, tüm yaşam boyu sürecektir. Bu yüzden immünsüpresif ilaçların dozajını ve olası yan etkilerini takip etmek ve gerek karaciğer, gerekse diğer sağlık sorunlarını erken fark etmek için düzenli olarak, başlangıçta daha kısa, zamanla daha uzun aralıklarla kontrol amaçlı kan tahlilleri yapılır.

Artık hasta olarak sizin de sağlığınıza korumak için her zamankinden daha fazla sorumluluk üstlenmeniz gerekir. Bağışıklık sistemi baskılandığı için – özellikle ilk yıl – enfeksiyon kaynaklarından kaçınılmalıdır. Uzun vade başarısı için laboratuvar muayenesi randevuları, nakil merkezindeki doktor randevuları, ikamet edilen yerdeki uzman doktor randevuları ve elbette sağlıklı bir yaşam sürmek büyük önem taşır.

Böylece, başarılı bir karaciğer nakli, günlük düzenin yeniden tesis edilmesini, birçok vakada çalışma hayatına dönülmesini ve iyi bir yaşam kalitesine sahip bir hayat sürdürülmesini sağlamaktadır.

Ulrich Kraus

Türkçe diğer broşürler:

MELD skoru,

Organ nakli sonrası tedavi, hakkında bilinmesi gerekenler

Organ bağış kartı,

Almanca diğer broşürler:

Canlıdan karaciğer bağışı, Karaciğer

nakli öncesi bekleme süresi,

Karaciğer nakli sonrası laboratuvar değerleri

Sizinle bilgi paylaşmaktan mutluluk duyarız.

**Lebertransplantierte
Deutschland e.V.**

Jutta Riemer (Başkan)

Maiblumenstr. 12 · 74626 Bretzfeld

Tel. 0 79 46/94 01 87 · Faks 0 79 46/94 01 86

E-posta: info@lebertransplantation.de

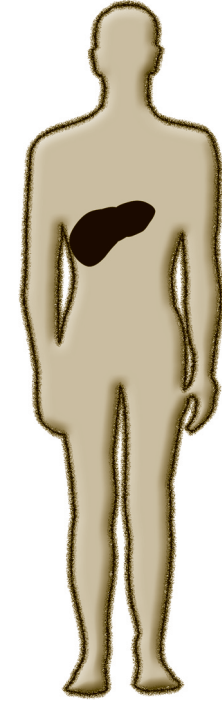
Web sayfası: www.lebertransplantation.de

Karaciğer Nakli

Hastalar için bilgi

Karaciğer nakli

(Dtsch.: Lebertransplantation)

**Karaciğer Nakli
Yapılanlar Yardımlaşma ve
Dayanışma Derneği
Almanya e.V.**

**Lebertransplantierte
Deutschland e.V.**

Karaciğer naklinin nedenleri

Ağır karaciğer hastalıklarının son evresinde karaciğer nakli, günümüzde pek çok hastanın iyileşmesini sağlayan, denenmiş ve hayat kurtarıcı bir ameliyat yöntemidir.

Karaciğer bir metabolizma organı olarak çok sayıda görevi yerine getirmekle birlikte, birçok farklı etkene bağlı olarak hasar görebilir. Bunlardan bazıları:

- Hepatit virüsleri ile enfeksiyon (hepatit B ve C)
- Otoimmün hepatit,
- Primer biliyer siroz (PBS) veya primer sklerozan kolanjit (PSK) gibi kolestatik karaciğer hastalıkları,
- Alfa-1 antitripsin eksikliği, Wilson hastalığı veya hemokromatoz gibi metabolizma bozuklukları,
- Mukovisidoz veya karaciğer kisti gibi başka bazı kalıtsal hastalıklar,
- Karaciğer tümörleri,
- Alkol ve diğer birtakım zehirlenmeler

Bu hastalıkların ve zarar verici etkenlerin birçoğu, zamanla karaciğerin işlevsel dokusunun tahribatına ve karaciğer sirozuna neden olmaktadır. Etkenlerin bir bölümü – özellikle zehirlenmeler – ise karaciğere çok kısa bir zaman zarfında dahi hasar verebilir.

Karaciğerin ilerleyen tahribatına ilişkin belirtiler ör. sürekli yorgunluk ve bitkinlik, ciltte belirli değişiklikler, karında su birikimi (assit), yemek borusunda varisler (özofagus varisleri) ve beyin performansı bozukluklarıdır (hepatik ensefalopati).

Bir karaciğer hastalığında doğru tedavi yönteminin seçimine, ör. ilaçla ya da ameliyatla (ör. karaciğerin bir kısmının ameliyatla alınması ya da TIPS ameliyatı) tedavinin mi yoksa bir karaciğer nakli için bekleme listesine girilene mi gerektiğine yönelik kararı, nakil merkezinin deneyimli uzman hekimleri vermelidir. Bir karaciğer hastası, ancak yaşamını kayda değer bir süre daha sürdürebilmesi için nakil dışında seçeneği kalmaması halinde bekleme listesine girebilmektedir. Organ nakli için ayrıca diğer bazı koşulların da yerine gelmesi gerekir.

Karaciğer nakline ilişkin karar

Karaciğer nakli için gerekli koşulların mevcut olup olmadığının tespit edilmesi için her hasta organ

nakil merkezine yatırılır ve böylece hastanın sağlık durumu hakkında kapsamlı bilgi edinilir. Buradaki muayeneler yalnızca karaciğer hastalığının kesin durumunu tespit etmek için değil, o güne kadar farkında olunmayan ve ameliyatın başarısını engelleme ihtimali bulunan olası hastalık ve sorunların da belirlenip tedavi edilmesi için gereklidir (ör. dişlerde iltihap odakları, yahut başka bir organda fark edilmemiş kanser). Hasta tam anlamıyla tepeden tırnağa muayene edilir. Hekimlerin ameliyata hazırlık sürecinde hastanın sağlık durumunu titizlikle değerlendirmesi şarttır. Bu bağlamda hastanede yatış bir ila iki hafta kadar sürer. Bu sürenin bitiminde, klinik bünyesindeki çeşitli alanlardan uzmanların bir araya geldiği organ nakli toplantısında, il gili kılavuz ilkeler ışığında, hastanın karaciğer nakli bekleme listesine alınıp alınmayacağına karar verilir.

Siz de hasta olarak bu durumdaysanız, hastalık ve organ nakli hakkında bilgi edinmelisiniz. Önemli olan, hakkınızda sadece doktorların karar vermesidir. Karaciğer nakli kararının kişisel meseleniz olduğunu açıkça görün ve kararınızı bilinçli bir şekilde verin! O zaman bu girişim ve sonrasındaki süreç için gerekli gücü bulmanız kolaylaşacaktır.

Karaciğer bekleme

Bir karaciğeri nakledebilmek için bağışçının, ölümlü üzerine organının bağışlanması yaşarken belirlenmiş ya da naklin ölüm sonrası hasta yakınınca onaylanmış olması gerekir. Ancak karaciğer nakline ihtiyacı olan hastaların sayısı bağışlanan organ sayısından çok daha fazladır. Bu nedenle, organ nakline karar verildikten sonra genelde bir bekleme süresi söz konusu olur. Bu süre en başta hastalığın ağırlığına (aciliyet), bir de kan grubuna bağlı olarak değişebilir. Bekleme sürecinde organ nakli merkezi için ör. bir cep telefonundan gece gündüz ulaşılabılır olunması çok önemlidir, çünkü organ vericisinin ölümünden sonra organ alım ve nakil ameliyatları için çok kısa bir zaman aralığı mevcut olur.

Organ nakli merkezine sağlığınız ile ilgili her önemli değişikliği bildirin.

Bekleme süresi belirsizliklerle dolu bir zamandır, zira insan her an günlük yaşamdan kopararak organ nakline davet edilebilir. Ayrıca bazı hastalar bir diğer insanın ölümünden faydalandıkları düşünce-

sinden ötürü rahatsızlık hissederler, hem de ölüm sebebinin organ naklinden tamamen bağımsız olmasına rağmen. Ayrıca, eleştirel, hatta kimi zaman da sansasyon arayışındaki basın haberlerinde, organ bağışçılarının nakil öncesi gerçekten ölmüş olup olmadıklarına dair spekülasyonlar yer almaktadır. Bu açıdan kuşkulardan arınmış olmak için, bir hasta olarak, geri dönülmez beyin işlevi kaybı (beyin ölümü) ve organ bağış konuları ile şimdiden bilinçli bir şekilde ilgilenmelisiniz.

Sık sık, organ beklenen süreçte karaciğer hastalığı kötüye gidebilmekte, bazen organ nakli çağrısından önce de hastaneye yatırılış kaçınılmaz olabilmektedir.

Günümüzde organ bağışında bir imkân da canlıdan bağıştır. Burada bir verici, karaciğerinin bir parçasını çok yakın bir akrabası veya dostuna bağışlar. Zaman içerisinde her iki karaciğer parçası büyür. Bu ameliyat yetişkinlerde ender uygulanır, daha ziyade çocuklara yönelik olup belirli birtakım tıbbi ve etik ön koşullara da bağlıdır.

Böyle bir durumda tabii ki ameliyat tarihi önceden belirlenebilir, yani herhangi bir bekleme süresi yoktur. Öte yandan canlıdan bağış her organ nakli merkezinde yapılmaz. Yapılmasına da ancak özel durumlarda izin verilmektedir.

Karaciğer nakli

Günün birinde organ nakli merkezi arayıp hastayı ameliyata çağırır. Hasta hâlihazırda klinikte değilse atlar oraya gider. Bu süreçte, vericiden organı almaya ve alıcıya nakletmeye yönelik hazırlıklar paralel yürür. Bu süreçte bazen bağış organın hasarlı olduğu ve bu nedenle uygun olmadığı hastaneye geldikten sonra öğrenilir. Bu elbette büyük bir hayal kırıklığı yaratır, ancak ne yazık ki bazen kaçınılmazdır.

Kullanılabilecek bir organ olduğunun belirlenmesi halinde ise, ameliyat hazırlıkları, narkoz ve dört ila sekiz saat kadar sürecek olan nakil sürecine girilir.

Hastane ve hastane sonrası tedavi

Organ naklinden sonra hasta yoğun bakım servisinde uyanır. Karaciğer nakli büyük bir ameliyattır ve ilk günlerde çok itinalı bir takip gerektirir. Dok-